

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archiducesane Sibiu, strada Măcelarilor 37.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Poplăcei Nr. 37
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, în 21 Octobrie.

Anul de al cărui sfârșit ne apropiem, a fost un an destul de mănos pentru țeranii nostri.

Recolta mai bună ca mijlocie și prețurile urcate ale cerealelor, victualiilor și al vinului, au adus multe parale în popor.

Și când țeranul are bani, atunci meseriașii, industriașii și comercianții au mare căutare.

Têrgurile de țără, cari mai anii trecuți erau cercetate numai de privitori și de curioși, acum sunt cercetate de țeranii, cari se aprovizionează cu cele necesarii.

Bancele, cari au elocut sume considerabile la privați, primesc împrumuturile date cu grămada înapoi, cu un cuvânt se observă o mișcare neîndatinată pe piețele noastre și în referințele noastre social-economice.

Pân la un punct ore-care ar trebui să ne bucurăm de avântul îmbucurătoriu, care l'a luat economia în toate ramurile ei și ar trebui să dăm laudă lui Dumnezeu, că a mai sosit și acel timp, când munca țeranului nostru, este respătită după merit.

Totuși scumpetea, ce a intrat în țără ne pune la serioase îngrijiri.

Avem o mulțime de oameni, cari trăesc din cumpărat, sunt ținuturi întregi, unde nici porumbul nici grâul nu se cöce.

Omenii din acele părți trăesc din piață.

Mai vin și orașenii, amplotiații cu salarii mici, lucrătorii din orașe, cari pentru lucrul lor nu primesc plată mai mare ca în trecut, pân ce ei articuli de consum trebuie să-i plătescă cu bani grei.

Priviți acești oameni, privite referințele lor, miseria cu care luptă, trebuie să ne cugetăm și la ei și la situațiunea lor cea tristă.

Și după noi ajuta nu se pöte, dacă nu se vor deschide granițele României, ca să aducă de acolo porumb și vite cornute.

În consiliul comunal al Vienei a venit în discuțiune cestiunea scumpirea cărnei în mod atât de înspăimântător și nemai pomenit și atât consiliul comunal, cât și camera comercială au luat însărcinarea de a interveni la ministru, pentru ca să se deschidă granițele țerei românesce.

Asemenea hotărîre a luat și camera comercială din Cernăuți.

România ca țără vecină și agricolă are un cuant mare de vite și de porumb destinat pentru export.

Acolo prețul vitelor și al porumbului este un bagatel față de prețurile urcate dela noi.

Nu are guvernul din Viena, decât să întreprindă pașii necesari la domni din B. Pesta și să-i convingă, că nu e bine ca să sacrifice interesele atâtor milioane, în interesul celor puțini agrari, cari ar înghiți lumea de o ar puté.

Prin deschiderea granițelor nu ar urma nici decât o scădere rapidă a prețurilor vitelor și cerealelor, ci s'ar ajunge cel puțin atâta, că prețurile actuali destul de ridicate, ar rămâne staționarii. În cas contrar prețurile se vor urca și mai sus.

În B.-Pesta e plângere generală contra scumpetei, amplotiații mai subalterni stau să ia lumea în cap și defraudări de natura celei a lui Kokán Iános nu au să ne surprindă. Chiar și în Sibiu, în odinioară cel mai efin oraș din Transilvania, se aud plângeri, contra scumpetei celei mari a bucatelor, a victualilor și se privesce de un semn reu ridicarea mustului la 20 fl. per hectolitru, în acele comune, unde pân acum același cuant de aceea calitate se putea acuira cu 4—5 fl.

Pe cât de batjocură era acest prețiu, pe atât de esorbitante ni se par prețurile de acum, când numai din coala preste Carpați prețul mustului acum nu trece preste 80 bani per decaltru și încă o calitate mult mai superioară ca vinurile noastre ardelen.

Scumpirea deci e cauzată aici prin esportul mare, ce se face în țeri streine, în România efinătatea se esplică prin lipsa totală de esport.

Așa e acolo și cu vitele.

Cu prețul unei vaci bune dela noi, cumperi în România 3 și chiar 4 vaci, tot lucruri aceste, cari dacă nu ar fi ele în faptă, și ar veni să le crești de imposibile, considerând apropierea între aceste două țeri, considerând comunicațiunea înlesnită prin drumul de fier, și considerând chiar și tacele de transport, cari în timpul din urmă în ambele țeri s'au redus la minimumul, ce se pöte.

Este deci o necesitate imperativă pentru guvernele acestor două țeri, ca să reia firul întrerupt al negociațiilor în ce privesce importul vitelor și cerealelor la noi. Se simte în toate păturile din întrégă monarchia austro-ungară greutatea, ce apasă pe umerii cetățenilor, scumpetea, care nu ar fi și nu ar puté fi așa de mare, dacă sub preteceste de nimic nu ar fi oprit importul de vite.

Simte și România, că în țără nu intră parale pe produsele ei, cari fără altă piață decât a ei proprie, nu au nici o valöre și dacă se tot accentuează, că aceste două state sunt amice, trăesc în înțelegere și au necesitate unul de spriginul celuilalt, nu înțelegem dauna ce'și fac reciproc, nu înțelegem dușmânia pe teren economic ajunsă acum pân la cușit!

Raporturile astfelu înăsprite nu pot să nu aibă urmări bune în cele politice, și ar fi rău, ca lucrurile să se desvölte de așa, ca să fie spre stricarea ambelor state, avisate atât de mult unul la altul.

Regele României la Berlin.

Telegramele din Germania aduc următoarele sciri: Berlin, 28 Octobrie. Indată după ce regele Carol a sosit la Potsdam, a vizitat mausoleul dela Charlottenburg, unde a depus o corönă pe mormântul împăratului Wilhelm I.

Berlin, 28 Octobrie. Regele României a sosit aici la 11 ore a. m., descindând la palatul regal, unde a luat dejunul, a făcut apoi visite, între alții, lui Caprivi, cancelarul monarhiei. Puțin înainte de orele patru regele, însoțit de un escadron de ulani de gardă, a mers la gara din Potsdam, pentru a primi pe împăratul. Sosind împăratul cei doi suverani trecură în revistă regimentul de artilerie I de gardă, garnisonat în casarma suburbiei Moabit, regiment, în care regele a servit într-o vreme ca oficer. Cu această ocaziune împăratul a adresat un scurt discurs regimentului. La prânzul dat de oficerii celor două regimente a luat parte împăratul Wilhelm, regele Carol, principele de Hohenzollern, corpul oficeresc și membrii legațiunii române. După banchet, cei doi suverani, însoțiți de garda cuirasierilor, au mers la castel. De aici s'au dus la reprezentațiunea de gală a operei, după a cărei terminare s'au reintors la Potsdam.

Berlin, 28 Octobrie. După scirea dată de „Kreuzzeitung”, împăratul a numit pe regele României a la suite la primul regiment de artilerie de gardă.

Berlin, 28 Octobrie. La banchetul dat de regimentele de artilerie, împăratul și a esprimit marea bucurie, că regele României a fost grațios să îmbrace uniforma regimentului, căruia i-a aparținut odată, și astfelu a intrat din nou în sinul regimentului. Ridică păharul pentru camaradul vechiu, adefintors. Să trăiescă regele României! Regele României a mulțămît și a dis că se bucură a fi putut introduce principiile armatei prusiane în armata română. Aceste principii sunt urmate în tinăra armată română, și El e mândru de această. Invită pe cei prezenți să ridice păharul lor pentru împăratul! Să trăiescă Germania!

Potsdam, 28 Octobrie. Retragerea cu musică arangiată aseră în onörea regelui României a decurs strălucit. Iluminarea bengalică a fost feerică și esecutarea pieselor foarte reușită. Împăratul Wilhelm și regele Carol în decursul retragerii au stat pe balcon. Și împăratăsa a apărut de mai

FOIȚA.

Dela Reghin prin Toplița la Borszék și Tulgheș

de Georgiu Popescu, preot.

(Urmare.)

Atât pre acestea cât și pre alte părae se scot mii de plute și scânduri. Populațiunea în partea cea mai mare e româna, apoi sunt și secui, armeni, nemți, italieni și jidovi. Toplița numără astăzi 5000 suflete. Preste tot valea Murășului e plină de fii lui Iafet și alui Israil, acești din urmă, fiind veniți în parte mare din vecinul regat român, pre unde locuesc dau un aspect repugnător și murdar, care detrage mult din frumșeta ținutului. Fii lui Iafet și alui Israil prin speculațiunile lor au contribuit foarte mult la derăpănarea materială a celorlalte națiuni.

Dela Toplița, călătoriul mergător spre Borszék, părăsesce valea Murășului și se întorçe spre Nord pe frumoasa vale a Topliței, în care locuesc preste 300 familii române. În această vale se află mori de farină și de ferestreu.

Înaintând cam 6 kilometri în sus pre vale deodată părăsim valea Topliței și apucăm spre Nord-Ost pre păraul Secul. Deodată ținutul deschis în-

cetéză, munții se apropie unii cătră alții, brați seculari acopere culmele și cöstele lor, ne aflăm în un ținut foarte selbatic, în mijlocul Carpaților. — Mergând în sus pe părau ajungi la un pod mare de petără, de unde se încep frumoșele serpentine pe muntele Rotunda. Ajungând în vârful muntelui se începe coborirea cătră Borszék tot prin mijlocul molișilor seculari și în o 1/2 oră ești la băile renumite a Borszékului. Acesta are un aspect plăcut. Mulțimea vilelor și a scaldelor elegante prin pădurile de braț frumoșe și regulate dau un aspect romantic și pitoresc. Despre aflarea isvörelor apelor Borszékului istoricul Salzer în „Reisebilder aus Siebenbürgen” dice între altele: „Un român din Seliște, ce páscea oile pe Carpații ostici, bolnăvinduse, porni calare cătră casă, însă în mijlocul pădurilor cădu jos, jumătate mort și disperat de așa mai vedé vatra părintescă. Fiindu-i sete se trase cum putu, până la un isvor din apropiere și bënd din acela se simți foarte ușurat. Bënd de mai multe ori din acel isvor, după 3 zile se însănătoșă și ajunse în pace acasă. După ce aici povesti la mai mulți despre acest isvor miraculos, un individ anume Günther, ce era forte bolnav se otări ca împreună cu românul se cerceteze acest isvor. Astfel Günther care era apröpe de mörte, fu transportat la Borszék. După 6 săptămâni, ce le a petrecut Günther în Borszék sub corturi de pânză improvizate, se reintörçe

pe jos la satul Ditro deplin restaurat. După aceea Günther se însöră și devenind liferantele armatei imperiale pre timpul resbelelor cu Napoleon cel mare, se îmbogățesce foarte. Odată acest Günther și petrecea la agentul curții imperiale din Viena, anume Zimmetshausen, și aducându-se pre masă apă minerală de Roici, Günther esclamă: „O divinule Borszék, nime nu te scie unde te afli, nime nu te cunösce de puterea ta vindecătöre!” — Îl întrebă, ce e aceea Borszék? apoi le istorisesc vindecarea lui miraculosă. După aceea ambii în urmă otărăsc să iae în arëndă Borszékul și se începă neguțătoria cu această apă minerală. — La anul 1804 ambii sus numiți din preună cu fabricantul de sticle Eisner vin la Borszék și l-au în arëndă cu 400 husöși (133 fl. și 33 cr. v. a. pre an, pre timp de 28 ani. În anul 1806 s'a început fabricarea sticlei și esportarea apei minerale. Mai târziu Günther și Eisner es din companiă și rămâne numai Zimmetshausen ca arëndăș și acesta apoi se aședă în Borszék cu locuința. El lucră și face tot spre înaintarea Borszékului, dar apoi pre la anul 1830 devenind în neînțelegeri cu comunele proprietare și cu deosebire cu contele Lázár Lajos, care invidiând pre Zimmetshausen, voia cu tot prețul să-l scötă din Borszék, acesta mörte în 1838 în cea mai mare miseriă, cheltuindu-și averea în procese cu contele Lázár și comunele proprietare.

(Va urma.)

multe ori pe balcon. Regele plăcă ași înaintea amedei la Berlin.

După cum anunță „Timpul“, deodată cu M. S. regele a sosit la Berlin și dl D. Sturdza.

E foarte caracteristic lucrul, — continuă „Timpul“, — că pe când dl Dim. Sturdza se află în capitala Germaniei, la București diarul dnului Dim. Sturdza, la „Liberté“, scrie în articolul său de fond următoarele cu privire la prezența regelui la Berlin:

„Singurul punct, care în străinătate poate să pară anormal în acest eveniment, este absența ori căruia membru al guvernului pe lângă suveranul nostru într-o ocaziune atât de solemnă. Totuși n'avem de ce ne mira, acesta e conștiința silită a unei situațiuni, în care guvernul e departe de a reprezenta dorințele și interesele țării.“

Din incidentul sosirii regelui României la Berlin, „Național Zeitung“ scrie: „Visita regelui Carol în Italia avea de scop a sparge definitiv incinta în care o clică de boieri români, ce slugesc intereselor rusesci al ambițioasei familiei Văcărescu, ce aparține acestei clice, au încercat pe regina. Dacă la Potsdam într'adevăr logodna prințului moștenitor român a fost obiectul discuțiunii, atunci acesta ar termina opera de importanță politică începută în Italia. S'ar fi preîntîmpinat astfel primejdia, ca România, dintr'un element hotărît trainic, ce reprezintă ași peninsula balcanică, să fie schimbată într-o țară a propagandei rusesci, și se fie înstrăinată în privința culturală de Occident, se nu devină o pedecă, ce se pune în drumul armatelor rusesci, care înainteză spre Bulgaria și Constantinopol, ci o poartă deschisă pentru ele.

„Vossische Zeitung“ dă o importanță cu mult mai mare visitei regelui Carol la Berlin, precum și așteptatei visite la Viena. Austro Ungaria are cel mai mare interes, ca România să nu fie călcată de Rusia. Cade România, atunci cade și autonomia întregii peninsule-balcanice. România poate deci să conteze sigur, în cazul unui atac, pe ajutorul triplei alianțe, dar ea însăși trebuie să observe o atitudine neluocnică. „Vossische Zeitung“ adaugă, că la Berlin se discută și schimbările parte îndeplinite, parte proiectate ale armatei române.

Berlin, 29 Octombrie. Regele României a conferit marelui cancelar general de Caprivi și ministrului marschal, marele cordon „Steaua României.“

Potsdam, 29 Octombrie. Regele României și părechea imperială au asistat la exercițiile trupelor la Börnstadt, apoi regele și împăratul s'a pus în capul regimentului întâi al gardei spre a se întorce în oraș; ei s'au dus la casarmă regimentului, unde a dejunat. Regele României a plecat după amiazi; imperatul la condus la gară; cei doi suverani și-au luat concediu în modul cel mai cordial. Regele va întâlni pe prințul Ferdinand al României la Breslau.

Congresul național bisericesc.

Ședința X, ținută la 10/22 Octombrie.

Ședința se deschide la 10 ore antemeridiane.

Protocolul ședinței a IX nefiind gata, autentici carea lui se amână.

La ordinea zilei urmăzătoare continuarea raportului comisiunii organizatoare.

Cetind se a III-a oră regulamentul de procedură la alegerea deputaților pentru congresul național bisericesc conform regulamentul afacerilor interne §. 39, la propunerea comisiunii prin referentul seu Parteniu Cosma congresul decide:

Regulamentul de procedură la alegerea deputaților pentru congresul național bisericesc în stilisarea sa finală se primesce și se alătură în text autentic la acest protocol sub litera:

Tot aceeași comisiune, relativ la modificarea regulamentul afacerilor interne congresuale în cestiunea diurnelor și speselor de călătorie a deputaților raporteză următoarele:

Comisiunea organizatoare aderând la vederile consistoriului metropolitan în raportul general plenariu prin cuvintele „În legătură cu acesta regulare, măritul congres va reflecta și la eventuala modificare a §-lui 59 al. 2 din regulamentul afacerilor sale interne, care normeză speșele de călătorie a deputaților congresuali“ află și ea, că interesul fondurilor eparchiale, cari acoper speșele congresului, reclamă a se ține cont de eftinirea călătoriei pe calea ferată.

Considerând însă, că speșele de călătorie normate în regulament cu 7 cr. de kilometru în faptă serveau și drept acoperirea speselor de cuartir a deputaților esteri, ca nici în viitoriu să nu aibă deputații pierdere efectivă cu întregirea în Sibiu pe timpul congresului, ținând cont de referințele locale de trai, comisiunea crede, că este just, ca reducându-se speșele în mod considerabil să se urce diurnul dela 4 la 5 fl.; din aceste considerări face următoarea propunere:

1. În alinea primă a § lui 59 din regulamentul afacerilor interne congresuale, după textul „Deputaților congresuali compet diurne pe timpul congresului“ se intercalază cuvintele: „și pe două zile de călătorie“.

2. Alinea a doua se scote din valoare și se înlocuiește cu „diurnul este 5 fl. v. a, ér drept speșe de călătorie i se rebonifică deputatului suma ce se plătește pe calea ferată clasa I-a trenul accelerat; pe calea liniei însă, cari n'au clasa primă, să rebonifică speșele clasei a II-a; ér unde nu este tren accelerat, speșele trenului de persône, dela locuința deputatului până la Sibiu și îndărpt. — Ér dacă între locuința deputatului și Sibiu nu este legătură directă cu calea ferată în același cas, pentru distanța până la Sibiu, respective până la cea mai de aproape stațiune a călii ferate tour și retour fi compete deputatului câte 7 cr. de kilometru“.

Deputatul Nicolau Zigre din considerare de economie, precum și din considerare că bugetul nu se poate urca, propune, ér congresul decide: propunerea comisiunii se primesce cu modificarea, că diurnul să rămână 4 fl. precum este normat în regulamentul afacerilor interne §. 59, având a se comuta și pe două zile de călătorie.

Primindu-se propunerea de sub Nrul precedent tot aceeași comisiune organizatoare, în scopul de a se face economia contemplată la fondurile eparchiale și în anul curent — propune, ér deputații preesenți cu unanimitate admit petrecerea la protocol a următoarei declarațiuni:

Deși concludul precedent în sensul §-lui 60 din regulament, numai la sesiunea următoare va intra în viață, deputații congresuali în unanimitate declară, că în interesul fondurilor eparchiale să învoesc, ca diurnele și speșele lor de călătorie pentru sesiunea prezentă congresuală să li se răspundă în sensul concludului amintit.

Comisiunea financiară referitoriu la raportul consistoriului metropolitan ca senat epitropesc, în cauza elaborării unui proiect de litere fundationale pentru fondul celor două eparchii înființându, prin referentul seu Dr. Ioan Mihu propune, ér congresul decide:

Deore-ce fondul celor două eparchii înființându nu formeză o avere a metropoliei ca atare și nu are nici menirea a rămâne pentru vecie în administrarea organelor metropolitane, congresul abstă dela însărcinarea dată prin concludul seu de sub Nr. 165 din 1886, având a se administra fondul de sub întrebare și mai departe conform normelor regulamentul pentru administrarea fondurilor și fundatiunilor metropoliei votat în anul 1888.

Referitoriu la raportul consistoriului metropolitan din ședința plenară ținută la 27 Septembrie 1891 Nrul 239 M. prin care se promovéză la congres cererea consistoriului eparchial din Caransebeș în obiectul acoperirii speselor recerute pentru susținerea cancelariei metropolitane și pentru solvirea diurnelor deputaților congresuali în proporțiune cu numărul sufletelor, sau starea fondurilor singuratecelor eparchii, comisiunea.

În considerare că suma anuală, cu care concur singuratecele eparchii la susținerea organelor metropolitane pentru periodul ce urmăză, sunt reduse la suma de 40S fl., și că după starea actuală a fondurilor metropolitane se poate spera, că în viitoriu acesta sumă se va reduce și mai tare, eventual nici nu se va mai reflecta la ea;

în considerare că eparchia Caransebeșului în congres și în consistoriul metropolitan este egal reprezentată cu celelalte eparchii, — propune ér congresul primesce: — cererea consistoriului eparchial din Caransebeș nu se încuviințeză.

Referitoriu la raportul consistoriului metropolitan dte 28 Septembrie 1891, în cauza întregirii respective modificării unor dispozițiuni din regulamentul pentru administrarea fondurilor metropoliei, votat în anul 1888, comisiunea financiară prin referentul seu Dr. Ioan Mihu propune:

Intru completarea dispozițiunilor cuprinse în § 49 al regulamentul pentru administrarea fondurilor metropoliei votat în mod provisoriu în anul 1888, încât pentru viitoriu se anunță drept normă directivă, că răspunderea solidară a personalului dela cassă se estinde și la acele daune, cari s'ar nasce din neglijarea acelor apele, cari prin dispozițiunile §-lui 54 al acelui regulament sunt puse în sarcina singuraticilor funcționari în deosebi.

După o desbatere mai îndelungată la contra propunerea făcută de deputatul Parteniu Cosma, congresul decide:

Obiectul se ia dela ordinea zilei, îndrumându se comisiunea financiară, ca să vină cu propunere meritorie pentru modificarea regulamentul pentru administrarea și manipularea fondurilor și fundatiunilor metropoliei astfel, ca în viitoriu ambii funcționari de cassă să fie solidar răspundători pentru averea administrată de dênșii.

Referitoriu la rapórtel consistoriului metropolitan ca senat epitropesc, prin cari se prezintă rațiociniile fondurilor metropolitane încheiate pe anii 1888, 1889 și 1890;

comisiunea — în considerare, că lipsa de 184 fl. 6 cr., (pozițiunile 29 și 39 la percepetele și pozițiunea 5 la erogatele rațiociniului 1890) urmată la fondul celor două eparchii înființându, priu întră lăsarea schimbării unor cupóne la timpul scăderii lor, nu se au causat prin fapte în adins;

în considerare la busele servicii cari le au făcut bisericeii timp îndelungat răposatul controlor la cassa metropoliei Elia Macelariu, carele în prima linie ar trebui să răspundă pentru lipsa din cestiune;

în considerare că dispozițiile regulamentul pentru administrarea fondurilor metropoliei cuprinse în §§-fii 49 și 54, încât pentru tr„cut nu au fost destul de lămurite în ceea ce privesce răspunderea solidară a cassariului și controlorului dela cassa metropoliei, — propune:

Congresul luând act despre lipsa de 184 fl. 6 cr., din consideratele de mai sus abstă dela restituirea acestei sume prin funcționarii cassei; ér rațiociniile fondurilor metropolitane, anume al cassei domestice, ale fondului general și congresual, apoi rațiociniile fondului celor două eparchii înființându și al fondului pentru monumentul „Șaguna“ încheiate pentru anii 1888, 1889 și 1889 și 1890 aflate altcum esacte și în conformitate cu cărțile principale și documentele justificative referitoare la acele se apróbă. În urmarea acesteia senatului epitropesc al consistoriului metropolitan și funcționarilor cassei li se dă absolutoriu pentru cestiunea lor din anii 1888, 1889 și 1890.

La contra propunerea făcută de deputatul Parteniu Cosma;

Partea primă a propunerii comisiunii cu privire la suma de 148 fl. 6 cr., care din greșala fostului controlor lipsește din fondul celor două eparchii — nu se primesce, ci se îndrumă cestiunea metropoliei, ca să se îngrijască de restituirea acelei daune. Absolutoriul cu privire la această sumă se ține în suspens până la prezentarea raportului metropoliei despre esecutarea acestui conclud.

Comisiunea petiționară prin referentele seu Ioan E. Țeran raporteză asupra remonstrațiunii respective apelatei lui Dimitriu Munteanu și consoții credincioșii gr. or. rom. din Costeiu mare, prin avocatul Dr. Georgiu Dobrin, contra procedurii la alegerea de paroch de acolo, și rugarea de a se anula alegerea sêvșită la 24 Februarie 1891. — Să transpune consistoriului metropolitan spre competentă afacere.

Rugarea parochului Ioan Andreiu din Rachis pentru de a fi absolvat de taca adelatorică de 20 fl și restituirea apelațiunii sale contra alegerei de protopresbiter în tractul Ungurașului — se transpune consistoriului metropolitan spre competentă afacere.

Rugarea lui Ioan Pența din Racașdia, în care se plânge contra nedreptății ce susține a i se fi făcut de protopresbiterii din Cravița și Biserica albă cât și de consistoriul eparchial din Caransebeș în cauza procesului seu divorțial, fără însă a arăta în ce se cuprind acele nedreptăți și care li este petitul la propunerea comisiunii petiționare, — se restituie petentului cu îndrumare a-și preciza petitul și apoi a se adresa forului competente, consistoriului eparchial din Caransebeș, even ual consistoriului metropolitan.

Rugarea învățătorului Ioan Simu din Reșița montană pentru regularea salariului seu, — considerând că petentul și la congresul din 1888 a adresat o rugare în această cansă, care rugare sub Nrul pros. 182 din anul 1888 s'a transpus consistoriului eparchial din Caransebeș, dar acesta după cum afirmă petentul n'ar fi dispus nimic până acum, la propunerea comisiunii petiționare, — se transpune consistoriul metropolitan spre competentă afacere.

Petițiunea locuitorilor români gr. or. din Hêrniacova în cauza primirii lor în sinul bisericeii respective în sinul metropoliei noastre gr. or. române

la propunerea comisiunii, — se transpune consistoriului eparchial din Arad cu îndrumarea, că în conțelegere cu delegațiunea congresuală se întreprindă pașii necesari pentru împlinirea dorinței petenților.

Plânsórea comitetului parochial din Remetea contra capului diecesei și a consistoriului din Arad, la propunerea comisiunii, — se transpune consistoriului metropolitan, spre a decide în cercul seu de activitate.

Petițiunea parochului Teodor Pop din Bucerdea vinósă pentru comentare § lui 6 din statutul organic. — Să restituie petentului ca una carea n'a intrat pe calea forurilor competente bisericesci.

Memorandul preoțime castrense gr. or. romces. și reg.din armata regulată austro-ungară, pentru a stărui la locurile competente pentru regularea

stărei lor, respective pentru egala îndreptăţire cu clerul militar al altor confesiuni.

La propunerea comisiunii petiţionare. — În necs cu concludul congresual din 1888 Nr pros. 151 se transpune consistoriului metropolitan spre a urma în înţelesul aceluiaşi conclud.

Petiţiunea preotului Teodor Lungu din Mărişel pentru a i se da competenţele parohiale ce nu le primesce,

La propunerea comisiunii, — Să transpune consistoriului metropolitan spre competentă afacere.

Rugarea comitetului parohial gr. or. rom. din Răşinari, pentru de a se interpreta § 19 din statut. org. dacă cazul de rudenie are a se aplica şi la preoţi ca membrii naturali ai comitetului parohial. — Să restituie ca una, carea n'a intrat pe calea forurilor competente bisericesci.

Fiind timpul înaintat, presidiul anunţă şedinţa procsimă tot pe astăzi la 4 ore după amiază, punând la ordinea zilei continuarea rapoartelor şi cu acestea şedinţa se încheie.

Provederea elevilor cu cărţi şi recuise de scris în şcolile populare.

Zarand, Octobrie, 1891.

Etă o cestiune, la carea lectorul dela cetate pôte să suridă zicând: apoi e bine! nimic mai uşor decât a lua crucerii de lipsă, a intra într-o librărie, eventual într-o boltă şi aşi procura cartea — cărţile de lipsă pentru prunc.

Dacă ne luăm însă ostenela a cerceta şcolile noastre populare, în decursul anului, şi chiar cu ocaziunea esamenelor dela finea anului, ne trezim cu o tristă realitate, mulţi dintre elevi nu posed cărţile de lipsă, unii în parte, alţii de loc; ba ce e mai dureros şi spune învăţătorul că cutari nu şi-au adus în tot decursul anului nici recuise de scris.

Ne este de ajuns a arunca ochii în datele statistice scolare, ce se dau din partea învăţătorilor la finea anului scolar, şi ne vom convinge, că lucrul e adevărat cu aceaşi deosebire ca în ce priveşte cărţile de şcolă — datele sunt mance — şi numai cine personal a cercetat mai mult şcolă, a putut vedea trista realitate. Êr încât pentru recuise de scris nu e amintire.

Întrebându-ne asupra cauzelor pentru ce nu sunt toţi pruncii înmatriculaţi, cu cărţi de şcolă şi recuise de scris apoi primim fie dela învăţător, fie dela părinţi variate răspunsuri — şi de multe ori purul adevăr.

Aşa bunăoară ni-se spune:

a) că unii prunci sunt sâraci şi nu au pe ce să-şi procure cărţi şi recuisele de scris;

b) ni-se spune din partea părinţilor, că nu au şi nu ştiu de unde să-şi procure cărţile de lipsă şi uneori chiar şi recuisele de scris;

c) mai subversivă şi un altreilea răspuns, că unii părinţi — deşi pot şi au pe ce să procure — fie din indiferentism faţă de şcolă şi propriul seu prunc, fie din nesciinţă, fie că e basat pe experienţă, că nici alţi prunci cu cărţi nu fac spor în şcolă. Acest din urmă cas ocură acolo, unde învăţătorul e numai cu numele învăţătoriu.

Mai sunt la mijloc apoi şi alte motive, pre cari le-am putut numi indirecte anume:

a) unii învăţători nu proced destul de energic, şi nu cercă tot ce e posibil pentru ca pruncii să fie provăduţi cu cele de lipsă — cărţi şi recuise de şcolă;

b) comitetele şi epitropiile parohiale nu sunt la înălţimea chemării lor, şi nu poartă grijă destulă, pentru ca în budetul anual al bisericeii să se voteze o sumă anumită, pentru a se procura cărţi pentru elevii sâraci — sau şidacă se preliminează nu se spesează totdeauna;

c) chiar reprezentanţile comunale ar fi datore în sensul legii comunale — a prelimina o sumă anumită pentru procurarea cărţilor, pre sarma pruncilor sâraci — dar această să întempla în foarte rari casuri; şi totdeauna se află un pretext sau altul ca suma votată încă să nu se estradea. Aici se potriveşte de minune proverbul ce l'am auzit în zilele aceste: „ajutoriu dela comună, ca căldura dela lună“ — când e vorba firesce de a ajutoria şcolă sau biserica, sau de a face salariu pentru învăţătoriu confesional.

d) în ultima analiză, motivul cel mai ponderos, că nu sunt provăduţi toţi elevii cu cărţi este puţina controlă, ce se eserciază din partea unor directori de şcole — faţă de provederea şcolii în general cu cele de lipsă, şi în special faţă cu provederea elevilor cu cărţile de lipsă şi recuisele de şcolă. Se crede din partea multora — că şi-au satisfăcut datorinţele de director — dacă cercetă şcolă şi şi-au însemnat numele în cronică scolară.

Se esaminăm motivele aduse, şi să vedem cum ne-am putut ajuta înşi-ne.

Ce priveşte sârăcia. Sunt rari cauzele ca cel puţin în anul I şi al II-lea de şcolă să nu pôtă procura şi eel din urmă şileriu, ABC-dariul de lipsă, şi recuisele de scris pentru fiul seu. Literatura noastră scolară, har dlui, în anii din urmă înmulţindu-se, primele cărţi — ABC-dariul şi Cartea de cetire se pot procura cu preţul dela 22—30 cruceri.

Recuiselele de scris — o tăbliţă, stil, condeiu, negrăllă punem minimul 30 cr. — Cu totul pe anul I şi II ar avé se speseze un părinte pentru cărţi şi recuise de scris dela 60—100 cr., macsimul. Şi atăta s'ar puté face din par-

tea unui părinte pentru fiul seu. Pentru anii următori lucrul se schimbă şi anual un elev trebuie să speseze mai mult pe cărţi. Aci sârăcia pôte fi un motiv adevărat al neprevăderii cu cele de lipsă din partea unor părinţi. Mai obvin apoi şi casuri, că un părinte are mai mulţi prunci de şcolă şi altcum încă e sârăc. Aici e neapărat de lipsă să vină biserica în ajutoriu ori comuna, punând la dispoziţia şcolii banii de lipsă.

Ce priveşte motivul că: nu au, şi nu ştiu de unde să-şi procure părinţii pentru prunci, şi de aceea nu le cumpără, este adevărat. Ce ştie un şeran, ca să-şi comandeze carte pentru elev dela cutare ori cutare librărie?

Şi dacă nu se află în oraşelul, de unde să-şi procure el cele de lipsă pentru casă, şi cărţi, atunci pentru el esistă destul motiv ca să nu cumpere carte la copil. Şi chiar dacă se află cărţi de vëndut în atare boltă, ce ştie el ce carte să-i cumpere? Tot astfel şi cu recuisele de scris, ce ştie un tată nesciutoriu de carte, ce să cumpere la fiul seu.

Aici dăm cu capul de pētră! Şi nu putem condamna pre şeran, că nu cumpără cele de lipsă la fiul seu.

Cunosc tracte protopopesci — unde în întreg tractul nu se vënd cărţi de şcolă la nimeni, şi dacă învăţătoriu nu comandăză dela vre-o librărie — atunci prunci cercetăză şcolă cei mai mulţi fără cărţi. De aici provine că adesea în o şcolă află câte 3—5 feliuri de abecedare, etc.

Cu deosebire unde s'au schimbat des învăţătorii, acolo află feliuri de feliuri de cărţi, după-cum adecă au adus învăţătorii şi dupăcum pruncii le-au căpētat deta alţi prunci. De aceea află abecedare, istorii biblice, etc., — cusute câte cu dece aşe, cari au perondat două-trei rēnduri de prunci. Şi se nu suridem! În anul trecut în o şcolă am vēdut istoria biblică cea cu cirile — învăşase tatăl pruncului pe ea.

Acest rēu esistent se pôte curma, luând fie-care învăţătoriu asupra-şi sarcina de a procura cărţi şi cele de lipsă la scris pentru elevii sei.

Anume cu începutul anului scolaru are să-şi facă o consemnare despre cărţile ce sunt de lipsă şi recuisele ce sunt de scris, şi procurându-le însu-şi dela vre o librărie să le distribue între elevi încassându-şi paralele.

Încât însă pentru elevii sâraci nu are decât să se adreseze prin directorul scolaru către comitetul parohial, pentru ca acela să întrevină a se plăti cărţile pentru elevii sâraci.

Ni-se va răspunde însă, de unde să-şi procure învăţătoriu cărţile, dacă nu are parale? S'ar mai puté obiectiona, că elevii dacă capēta cărţile nu le plătesc. În casul prim învăţătoriu a conto salariului seu se pôte împrumuta dela cineva, şi pôte să procure cărţi de 10—15 fl. v. a. sau chiar şi de mai puţini bani până-ce încassăză de pe cărţile vëndute pre la băeţi.

Casul al doilea obvine foarte rar, şi scrietoriul acestor şire în decurs de 16 ani s'a putut convinge, că şi cei mai miseri părinţi, vēdēnd cartea în mână copilului să nisesec să o plătescă; numai sporu să vadă.

Relativ la părinţi, cari din indiferentism sau din neasciinţă nu procură cărţi la fii lor, trebuie să purcedem cu mult tact, ca se-i putem convinge că reu lucră, şi în detrimentul fiilor lor.

Mi s'a întemplat casul, că un părinte mi-a venit cu fiul seu la şcolă, aducēndu-mi indirect cartea şi tăbliţa dată sub cuvēnt că: „pruncu e prea mic şi ce pământ să facă el cu cartea şi tăbliţa? !

Apoi bine dară nu le plătesci?

Nu! Imi răspunse.

Au trecut două luni la mijloc. Cartea şi tăbliţa au rămas la prunc. Pruncu deştept . . . după două luni începe a ceti şi scrie pe tăbliţa, ba mai învăşă şi „greuruşul şi furnica“ de rost, o spune la tatăl seu, şi când colo tatăl ruşinat trimete banii pe carte şi tăbliţa. Un învăţătoriu bun, un director scolaru la locul seu sunt totdeauna în stare a face ca părinţi să procure cărţi pruncilor.

Faţă de comoditatea unor învăţători, cari nici atăta ostenelă nu-şi iau ca să procure cele de lipsă pentru elevi, ce alta e de şis decât că aceştia nu sunt pentru postul de învăţătoriu. Acest post pentru atari învăţători e numai ocupaţiune laterală. Răspunsul că de ce să-şi dea banii spre a procura cărţi altora, şi apoi să accepte până şi încassăză paralele, ne pare prea egoist! Acestora trebuie să le aducem aminte că „nu pôte fi un bun învăţătoriu cineva, dacă nu e în stare să aducă şi jertfe pentru şcolă“.

Mai sunt câteva de şis faţă de comitetele şi epitropiile parohiale negligeante în ce priveşte provederea elevilor sâraci cu cărţi. Faţă de aceste oficele protopresbiterale ar puté să esercite o influenţă binefăcătoare, observând cu totă atenţiunea, dacă se preliminează ceva în budetul anual, şi dacă sau preliminar ore s'au şi spesat şi pre ce cărţi? În cas de negligenţă. cei indolenţi ar putea fi aduşi la reson.

Pentru ca învăţătoriu, părinţi, corporaţiunile noastre parohiale să fie destul de energice şi active, şi pentru ca decisiunile lor se nu rămână lităre mōrtă, în ce priveşte provederea elevilor cu cărţi, directorul scolar trebuie să fie controla cea mai strictă. El are să fie spiritul, carele să facă ase mişca, şi a fi în activitate cei interesaţi, precum şi cei ce au datorinţa de a să interesa de şcolă.

Dacă directorul e negligent faţă de şcolă în cele mai multe casuri şcolă regresăză, căci unde nu-i controlă, nu pôte fi progres.

Vorba românului, „dacă nu-i pisica acasă, şōrecii jōcă pe masă. Şi când una din primele condiţiuni ale progresului în şcolă cărţile lipsesc, numai pôte fi vorbă de înaintare.

Îcheem aceste şire cu dorinţa, caniciun învăţătoriu să nu accepte a fi împintinat de alţii ca să se îngrigescă de cărţi pentru elevi.

Facă fiecare ce este posibil.

Eremitul.

„Reuniunea sodalilor români din Sibiu“.

Sibiu, în 19 Octobrie, 1891.

Mult onorată redacţiune!

Constatănd cu o nespūsă bucurie bunăvoinţa, cu care a-ţi luat notiţă despre iniţiativa „comitetului reuniunii sodalilor români“ de a arangia o esposiţiune industrială, nu putem decât a ne esprima adēncile noastre mulţamiri!

Cestiunea fiind însă de o mare însemnătate pentru meseriaşii români şi pentru toţi binevoitori sprijinitori ai meseriaşilor români, ne permitem a ve ruga ca să bine-voiţi a da loc în colōnile mult preţuitului d vōstre diar, următorului raport al întrunirei din cestiune.

Duminecă în 13 Octobrie la 3 d. a. un număr frumuşel de meseriaşii români, era adunat în localul reuniunii noastre, când dl preşedinte Nicolau Cristea, deschise şedinţa prin o căldurosă vorbire, arētând marea însemnătate, pentru care au fost invitaţi la acea întrunire şi punēnd totdeodată întrebarea, dacă cei de faţă sunt de acord cu părerea d-sale ca „reuniunea sodalilor români“ să arangeze o esposiţiune industrială cu ocaziunea iubileului de 25 de ani al „reuniunii sodalilor români“.

La această întrebare, răspunsul a fost unanim pentru arangierea esposiţiunii.

Fiind deci primită ideea despre arangierea unei esposiţiuni industriale, s'a urmat numai decât la alegerea unei comisii din 7 membri, care va avea să se ocupe cu înscrierea, celor ce voiesc să espună lucruri la amintita esposiţiune.

În comisiune s'au ales d-nii: Emanuil Solomon, măiestru de lăcătuş; Nicolau Marcu, măiestru de tapetier; Constantin Dragoş, măiestru de pantofar; Petru Moga, măiestru de covrigar; George Trifan, croitor; Andreiu Joandrea, calfă de māsar şi Toma Simtion, culegător de litere.

Fiind comisiunea alēsă, s'a urmat punctul al doilea din program, alegēndu-se 3 membri în comitetul reuniunii şi cu acestea onoratul domn preşedinte a declarat întrunirea de încheiată.

După depărtarea celorlalţi membri întruniţi s'a urmat imediat la constituirea comisiei pentru purtarea agendelor esposiţiunii până la 13 Decembre 1891, când se va ţine o nouă întrunire, alegēnd din sinul ei de preşedinte pe dl George Trifan ér de notar pe T. Simtion.

Tot în aceea şedinţă comisiunea a hotărit ca să se facă 3 liste de înscriere, cari vor avea să fie depuse la dl Emanuil Solomon în Bahngasse Nr. 10, a doua la dl Constantin Dragoş în strada Cisuădiei, şi a treia în „localul reuniunii“ strada Gusteriţii Nr. 6 ca astfel să fie la dispoziţiunea doritorilor de a se înscrie ca esponenti la esposiţiune.

Acesta fiind foarte pe scurt rezultatul întrunirei din Dumineca în 13 Octobrie a membrilor „reuniunii sodalilor români“, comisiunea alēsă în aceea întrunire îşi permite a ve ruga ca pe lângă cele de mai sus, să bine-voiţi a publica şi următoriu!

Apel către meseriaşii români din Sibiu.

Meseriaşii români!

Cu anul viitoriu „Reuniunea sodalilor români“ închee un pătrariu de secol dela înfiinţarea ei.

În acest lung interval de ani nu s'a dat nici odată ocaziunea ca meseriaşul român să-şi pôtă arăta ocusiunea şi talentele sale în lucru.

Ceea ce însă până acum nu ne-a fost dat, ne va fi de aci încolo, şi ca probă este arangierea esposiţiunii industriale.

Ocaziunea ve este deci dată ca să puteţi arēta desteritatea mânilor vōstre; profitaţi deci de această ocaziune şi arētaţi vē vrednici de interesul ce sprijinitorii industriei îl pun pe cauza noastră şi pe şōrtea noastră.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români“ când a luat iniţiativa despre arangierea unei esposiţiuni a facut o numai cu convingerea, că ve veţi arēta şi de astă dată la înălţimea datoriei vōstre, şi deci dacă triumful va fi mulţamitoriu, onōrea nu va fi a iniţiatorilor ci din contră a meseriaşilor români.

De aceea, alergaţi cu toţii sub stindardul reuniunii, răpiţi fiesce care câte o oră din orele de repaus, şi produceţi fiesce care după puteri câte un obiect din ramura meseriei ce profesati, pentru esposiţiunii industriale a meseriaşilor români.

Meseriaşii români! După o vară bună urmēză un seceriş bun. Ei bine, cei ce ani de zile dea-

rëndul ne au împărțit ajutoare preste ajutoare, cei ce ne au spriginit totdeauna cu o rară bunăvoință în toate acțiunile noastre, de astă dată stau cu ochii întinși asupra noastră ca să vadă într-un cât am fost vrednici de spriginul material și moral ce ni l-au dat. Etă că timpul secerișului a sosit; se ne punem deci pe lucru ca astfel produsele noastre să fie pe cât se poate mai bune și mai cu îmbelșugare, căci dela acesta atâră sörtea noastră pe viitoriu.

Cineva a dis că un popor fără industrie este un popor fără viață! Ei bine, datorită noastră de astădată este de a arăta că poporul român încă are industrie și prin această viață trainică. De aceea trebuie să imbrățișăm această cauză cu totă căldura inimii căci de sigur această încercare a noastră va fi imitată și de celelalte reuniuni de meseriași români din Brașov, Cluș și alte orașe, pe unde sunt meseriași români.

Comitetul reuniunii noastre va hotărî pentru cei mai desteri în lucrări mai multe premii și diplome de recunoștință și acestea ne vor servi fiecărui atât spre onoare cât și spre suvenir și model în viitor, prin urmare, cel-ce stându-i în putință a sprigini această întreprindere și nu o va face, acela va păcătu în contra cauzei colegilor sei.

Meseriași români! precum ne-am arătat la diferite petreceri și conveniri, ca oameni de ordine, vrednici de atențiunea binevoitorilor nostri, datorită ne impune de astădată cu atât mai mult a arăta că totă silința ne-o punem într-un învățarea meseriilor noastre și numai în orele de recreațiune, după-ce am părăsit dalta și ciocanul, luăm notele în mână pentru a învăța să cântăm.

Isvorul nostru de trai este meseria, ce fiesc care avem, ei bine, pentru ca să ne arătăm marea atragere ce o avem către meseriile noastre trebuie să ne grupăm cu toții la un loc și să spiginim fiesc care după putință prin produsele noastre frumoasă inițiativă luată de comitetul reuniunii noastre.

În scopul acesta comisiunea pentru arangiarea exposițiunii noastre industriale a pus la dispozițiunea fiecărui trei liste de înscriere pentru cei ce voiesc să spriginescă prin producerile lor această exposițiune, una în localul reuniunii Strada Gusteriței Nr. 6, a doua la dl Emanuel Salamon, măestru lăcătuș în Ban-gasse Nr. 10 și una la dl Constantin Dragoș, măestru pantofar în strada Cisnădiei, ca astfel înscrierile să se poată face cu înlesnire.

Tot odată se face cunoscut, că înscrierile se vor face numai până în 31 Decembrie 1891, când apoi se va constata câți din măiestrii și calfe de meseriași români doresc să espună lucrări la exposițiunea industrială a meseriașilor români.

Doritorii de a afla informațiuni mai detăiate le vor putea primi din reuniune sau dela domnii, cari au listele de înscriere.

Facând, deci subsemnata comisiune apel la toți meseriașii români, fie membrii, sau nemembrii ai reuniunii, își exprimă dorința, că cele disese se între în inima fiecărui meseriaș conșciu de chemarea sa.

La lucru dar și Dumnezeu să protégă întreprinderea noastră.

Pentru comisiune:

George Trifan,
președinte.

T. Simtion,
notar.

Politică bisericească.

Ați, când totă lumea dela împărat și până la opincă, dela palat și până în coliba țeranului, toți cu mic cu mare se simțesc chemați a deslega cestiuni profunde de politică, se nu ne mirăm, dacă și biserica, acest organism moral și a pus de problemă deslegarea de întrebări mari politice. Nu-i vorbă, biserica totdeauna a făcut politică și la iudovi, la latini și elini și în era creștinismului și după aceea. Dintre toate bisericile însă special biserica catolică a fost aceea, care mai mult s'a îndeletnicit cu întrebări politice. Și e știut, că acolo unde se poartă politică sunt de comun și interese, căci noi, se ne fie iertat a susține: politică fără interese non datur.

Nu intenționăm să intrăm în specificarea acestei politici, nu vom să vorbim nice de sântul Augustin, nice de papa Hildebrand cu Canossa, nice de Ignatie Loyola, nice de alți corifeii ai bisericii catolice, ci trebuie să amintim o politică actuală în statul nostru.

Cetitorii noștri și vor fi aducând aminte de lupta vehementă, ce s'a încins în tabăra preoțimei catolice din cauza purtării matriculelor din căsătoriile micste.

Acest fel de căsătorii, regulate fiind prin art. XXXVIII din 1868 a fost numai o consecență a aplicabilității acestor dispozițiuni legale, când ministerul a scris vestita ordinațiune din Februarie, care a pus în perturbare întreg aparatul bisericii catolice până sus la papa Leo.

Discutele și amenunțele acestei turbulente lupte fiind scopul nostru a le cerceta, se ne fie ertat a constata, că forța bisericii catolice a fost capa-

bilă să încurce situația, așteptând numai timpul binevenit pentru o nouă descurcare.

Se pare, că acesta a sosit, căci astăzi sunt pline foile cu felurite svonuri despre denumirea, respective propunerea noului cardinal ungar. Două sunt persoanele cari vin la suprafață, unul e episcopul Samassa de Agria, altul nu abate de Pannonhalma.

În trecăt fie dis, episcopul este, respective a fost candidatul guvernului și în cestiunea numită a reprezentat vederile lui. Acum vine rindul și la papa, care strigă, „quod non“.

Cu acestea în legătură se aduce și mergerea lui la Roma. E întrebare însă, dacă acesta va fi în stare să mulcomescă pe acest papă absolutist.

Pentru noi, după a noastră modestă părere, cestiunea ar fi să se învărte numai în juriul cardinalului.

Dacă ore alesul și votul de dl în scaunul cardinal dela Strigoni, va fi tolerant și condus de echitate în tratarea cu celelalte confesiuni.

Sunt multe punctele de atingere între confesiunile unui stat și mai ales în statul nostru, unde se încrucișează atâte cestiuni vitale și unde catolicismul mult, puțin hotăresce.

Dr. Petru Span.

Cronică.

Buda-pestă, în 15 Octombrie, 1891.

(Bugetul statului. — Expansiunea de pome. — Scolile în Holandia — Recepte pentru femei. — Vagabundagiul și cerșitul țiganilor — Munca produce moravuri bune.)

Ministrul de finanță Wekerle a prezentat camerei deputaților bugetul țerei pe anul viitoriu. Spesele sunt 395 milioane. Venitele încă sunt preliminate tot în această sumă, plus 13 mii floreni. Între venite figură suma de 2 milioane 500 de mii, ce crede ministru, că va primi din vinderea unor bunuri (domenii) ale statului.

Pentru armata comună se preliminară în buget cu 5 milioane mai mult, ca până acum, er pentru honveđime cu un milion. Și ministrul în vorbirea sa pune în perspectivă, că în anii viitori pentru armată se va recere și mai mult. Firesce, după puștile cu repetiție, urmăz și transformarea tunurilor, sporirea contingentului oficerilor în armata comună și la honveđime; sporirea sub-oficerilor, înmulțirea cavaleriei și multe lipse de a le provisiune.

Ministrul dice, că bani sunt. Și reformele de tot felul nu se vor putea face decât foarte încet, căci orice reformă e împreună cu spese nouă. Va trebui se se ridice darea de câscig, dările de consum. Carnea, spirtul, zăcharul din scumpe ce sunt, vor fi încă și mai scumpe prin urcarea dărilor de consum.

Ministrul promite, că va începe măsurile pentru regularea valutei. Va prezenta un proiect de lege pentru reuniunile de credit, ca proprietarii de mijloc și proprietari mici să capete bani mai ieftin împrumut. — Teatrul național, opera din Buda-pestă și teatrul din Cluș, primesc ca subvențiune de stat 392 mii fl., la an, o sumă această, ce întrece subvențiunea bisericii gr. or. și gr. cat. române! . . .

În salele redutei orașului s'a deschis o exposițiune de pome. Pomologia din Ungaria se află aici reprezentată. Din grădinile archiducelui Iosif se află espuse vr'o 60 specie de pere, 50 specie de mere Dl M. Iokai a espus struguri din via s'a din Buda, care o a scutit de filocseră prin sulfur carbonic. E. H. Oppenheim din via s'a din Nyárs-Apăti a espus 15 specie de struguri, via e sădită pe pământ nesi- pos; strugurii sunt foarte frumoși, 300 miji s'a exportat spre Berlin. Din Békes-Csába d na Bantóky are espuși 120 specie de struguri.

Din grădina contelui Béla Zichy, I. Nona este espus curechin, carfiol, curcubețe, legume, paprică etc. Scolile de grădărit din Kolosmonostor și Nagy Kőrös, contele L. Zeleky, din Kendi-Lona, G. Emich, br. Révay, Benkő, Dr. Barna din Buda-pestă prof Hassman din Szt. Endre, S. Mednyászky din Nediaș, I. Ianauscheck din Banat Komlós, Petru Mihályi din Lugoș, I. Beregszászi din Baia mare, L. Bezucska din Verșet și mulți alții au espus pome nobile de tot felul.

„Societatea magiară“ poartă numele una reuniuni nouă, ce s'a înființat pentru magiarisarea germănilor din Buda-pestă. Nemții n'au avut în timpul din urmă, de cât un singur teatru german și limba în gură. Teatrul a ars și s'a risipit. Tinerii vorbesc cu toții și unguresce. Bătrânii nu știu, dacă vor putea învăța de aici înainte cu ajutorul noiei societăți. „Societatea magiară“ nu vrea să recunoască în capitala ungară, decât numai unguri. Cu conscrierea ultimă a populațiunii s'au consemnat în capitală preste una sută de mii germăni. Este vorba se dispară și acestia; și ca firmele comerciale se aibă înscripțiuni unguresci, er nu și nemțesci.

Dl Dr. Ivan Tély, profesorul dela universitatea de aici a călătorit în luna trecută prin Holandia.

În gimnasiul din Amsterdam a aflat nu numai fi dar și fice între studenți. Studenții plătesc la an didactru 100 fl. Cei sëraci sunt scutiți de plată. Profesorii sunt salariați cu 3000 fl. la an. Când sunt pensionați primesc plata jumătate; er veduvelor 600 fl. În Amsterdam profesorii dela universitate sunt salariați cu 5000—6000 fl. la an; și sunt pensionați cu plata jumătate. Studenții universitari plătesc la an didactru 200 fl. Cei sëraci sunt scutiți de plată. Casele în Amsterdam sunt ădite după sistemul englez. Fie-care casă are grădina sa; și într-o casă locuiesc numai o familie.

Antonina de Gerando, o damă foarte cultă și distinsă a scris un studiu de educațiune pentru femeile magiare, în care le recomandă lucrul, activitatea și cultivarea inimii și a minții. „Munca produce moravuri bune“, dice ilustra aută, carea după muma-sa, contesa Teleky, e o aristocrată magiară, respective dacă familia Teleky din Ardel este de origine română, o aristocrată italo-română-magiară. „Nu este o situațiune atât de desperată, în care cineva prin muncă să nu se poată ajuta. Nimic pe acest pământ nu ne poate mângăia mai mult, ca lucrul, activitatea. O ființă activă nu cade nici odată, în desperațiune. Cine a ajuns un grad de cultură nu poate rămânea inert; spirtul seu tinde mai departe a cunósce adevărul. Caracteristica unui spirt înalt este, că se interesează de toate pe acest univers. Cultura și sciința superficială face pe o damă pedantă, uriciósă și ridiculósă. Cultura înaltă o face modestă, plăcută, viuă, activă și laboriósă. Cel ce scie ceva, vede cât de mărginite sunt cunoscințele omenesci.“

Dela lucrurile sublime se trecem la o cestiune trivială. Foile din capitala ungară au răspândit sciirea, că premierul Szapáry se ocupă și cu „cestiunea țiganilor“. Sunt între țigani nu numai musicanți, lingurari, arămari, cărămidari, fauri, dar și de aceia, cari tetă vara lucră la economia câmpului. Când cerșitul țiganilor și țigancelor, mai vortos pe sate ar fi oprit: ei ar fi siliți a lucra serios, ca să poată trăi. „Vagabundagiul ar trebui oprit. Câte 10—15 cară pline de țiganci și copii cutrieră și terorisează satele; luând cu de a sila făină, ouă, lăpturi, clisă și fân la cai pentru nesce lăcați, sēcuri, sfredele prôte și slabe. Ar trebui siliți, ca toate aceste unelte să le vëndă în tērgul de săptămână. Nici nu vreu a pomeni, că prin vagabundagiul țigani comit furturi și omoruri. Și nu sunt trași la judecată: căci de urma nu le dau nici satenii, nici gendarmii.

Aceste sunt lucruri cunoscute de țera întregă. Oprirea cerșitului și a vagabundagiului ar fi primul pas, pentru-ca țigani să fie siliți în număr și mai mare a prinde la mână sapa, cósă, secerea, hirlețul. Și prin lucru țigani ar perde mult din moravurile lor cele rele și murdare. Nime fără lucru astăzi nu poate trăi. A trecut lumea albă, când pentru o doină țigani câstigau bancnote mari. Astăzi sunt buni și bavii de aramă. Căci omenii trăiesc mai greu, fiind iobagii statului. Și cine hasardéază încă și astăzi, gată foarte repede Premierul Szapáry și ar câstiga merite, dacă ar deslega bine cestiunea țigănescă.

Mr.

Avis.

Domnii membri ai clubului municipal din Sibiu sunt rugați cu totă onorea să binevoescă a se întruni *Mercuri la 4 Novembre a. c. n. la 5 ore p. m.* la o consultare, în localitățile casinei române din loc. Sibiu, 2 Novembre, 1891.

La însărcinarea presidentului.

Nicolan Ivan,
secret. club.

Varietăți.

* (Despărțământul Asociațiunii transilvane.) Despărțământul Asociațiunii transilvane Sibiu și-a ținut Duminecă adunarea generală în comuna Slimnic. Adunarea a avut succes de tot bun. Amēnunte vom aduce în numărul viitoriu.

* (Casa magnaților.) Casa magnaților a ținut în 26 Octombrie ședință, în care a primit fără desbateri legea despre indemnitate, proiectul de lege al ministrului honveđimei, și convențiunea cu căile ferate de stat austro ungare.

* (În fața alegerilor.) În conferința din urmă a partidului independent s'a luat hotărîrea, ca partidul independent și partidul moderat, acum cel „național“ să se spriginescă reciproc contra candidaților guvernului. Acesta hotărîre s'a luat la dorința exprimată de cont. Apponyi.

* (Profesor.) Ni se scrie din Buda-pestă: Domnul Virgil Onițiu, profesor la gimnasiul din Brașov, depunând cu succes esamenul pedagogic înaintea comisiunii esaminătoare din B. Pesta a fost promovat (declarat) de profesor diplomat.

Loterie.

Sâmbătă în 31 Octombrie.

Buda-pestă: 18 3 8 17 48